

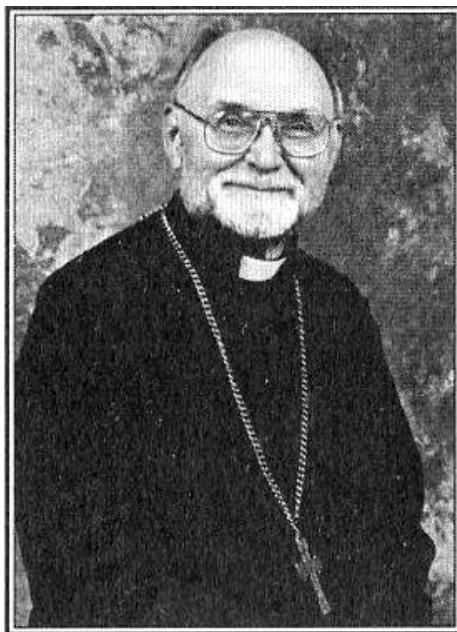

ПОШАНУВАННЯ ІВАНА ШЕВЦІВА

Пам'яті Івана Шевціва

ІВАН ШЕВЦІВ – НАУКОВЕЦЬ, УКРАЇНЕЦЬ-ПАТРІОТ

В березні місяці цього року в Львівському Музеї історії релігії відбулася презентація надрукованих в Україні книг самого отця і шестисотсторінкової книги про нього «Іван Шевців – життєпис українця-християнина», написаної професором Анатолієм Колодним. Владика Любомир Гузар, дізнавшись про цей захід, навіть скоротив на годину свою зустріч із львівською громадськістю. А вже через тиждень після цієї презентації сумна звістка з Лідкомбе (Австралія) вразила в Україні серця всіх, хто знав отця Івана, в той чи інший спосіб спілкувався з ним, творчо співпрацював з І.Шевцевим на різних його життєвих шляхах, серця тих, хто любив отця Івана й переживав той тяжкий недуг, який скопив його в бездіяльність в останній рік життя. Ми все ще сподівалися на милість Божу, на можливе видужання, подумки були щохвилини з отцем і з вдячністю сприймали ту турботу щодо нього, яку виявляли сестри-василіанки і подружжя Куликів. Отець ніби чекав на ту книгу про його життя, яка була написана в Україні і яка оцінила його як церковного і громадського діяча не вузькоавстралійського, а далеко більше - всеукраїнського масштабу.

Іван Шевців – священник греко-католик, Почесний співробітник Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України відзначив в листопаді 2011 року своє 85-річчя в далекій Австралії, куди він за запрошенням єпископа Івана Прашка приїхав ще в 1959 році. Родом Отець із тернопільського села Гарбузів. Життя складалося у нього не просто: Мала Духовна семінарія, а потім, за згодою її ректора владика Йосифа Сліпого, гімназія у Львові, доля дивізійника, навчання в Колегії св. Йосафата, філософські і богословські студії в університеті Урбаніанум.

Після рукоположення в священничий сан в 1951 році виїхав на душпастирську службу до Англії. Тут він редагує журнал-місячник „Наша Церква” – прес-орган Світського апостольства УКЦ в Західній Європі.

Саме тут невдоволення Отця викликало послання Папи Пія XII „До народів Росії” від 7 липня 1952 року. У гнівному і відвертому листі-протесті Понтифіку (мало хто із священників на таке здатний, а лише щирий Українець) він написав: „Я почуваюся зраним у моїх національних почуттях, як українець. І в релігійних, як католицький священник. Бо, мимо всього, зміст того Листа почав захитувати мої переконання про любов і доброзичливість Римської Апостольської столиці у відношенні до українського народу”. Образливим щодо українців в Папському посланні було включення українців до якихось „російських народів”, приписування російському народові п’яти століть історії України, терпінь і гонінь із-за Української Католицької Церкви та ін. Цей лист, підтриманий українською громадськістю, змусив Пія XII вже 15 грудня 1952 року проголосити Енцикліку „Східні Церкви”, в якій він виправив допущену помилку. В ній, поруч з назвами інших країн, вже звучала й Україна, український народ був названий „нам найдорогший”.

В такий мужній спосіб отець Іван, де б він не був і яку б посаду не обіймав охороняв і обороняв історію й честь свого народу. Так, ще під час навчання в Римі в Колегії він разом з іншими її учнями з України добився, що їх перестали називати рутенами, оскільки назва ця відійшла в історію, а називали українцями.

Сідней, Канберра, Батгурст, Орандж, Аделяїда, Перт, знову Сідней – це ті австралійські міста, в яких отець Шевців ніс службу Богу. Де б він тут не був - організовувалися українські школи для дітей парафіян, будувалися українські парафіяльні доми, починали працювати українські художні колективи. Одним словом – починалося українське спільнотне життя. Багато сил і енергії віддав Іван Шевців обстоюванню ідеї створення окремого Українського Католицького Київсько-Галицького Патріархату, який би завершував організаційну структуру УКЦеркви на Батьківщині та діаспорі. Зрозуміло, що реальне втілення цієї ідеї допомогло б УГКЦ повернути її давній престиж і місію на Сході Європи, відгородило б Україну від намагань Москви включити нас у свою орбіту т.зв. Третього Риму, служило б засобом поєднання християнського європейського Сходу із Заходом, було б наочним доказом пошанування Апостольською Столицею прав, привілеїв та заслуг УГКЦ, сприяло б зміцненню правопорядку і гарантуванню єдності всередині самої УГКЦеркви тощо.

Як голова Священничого Товариства св. Андрія, отець у 1975 році відвідав всі єпархії УГКЦ в Європі і Північній Америці, переконуючи їх в потребі скликання Собору Церкви і здійснення ідеї Українського Патріархату, якої сам був відданим протагоністом. Іван Шевців був серед тих, хто активно підтримав Верховного Архієпископа УГКЦ Йосифа Сліпого в його намаганнях Патріархальної структури Церкви в час

активного протистояння цьому з боку переважної більшості її єпископату, спричиненого неоднозначною політикою Римської курії щодо УГКЦ на догоду Московській Православній Церкві. Отець був і серед тих, хто ініціював і зреалізовував План акцій оборони віри і Церкви в Україні комуністичної доби, хто виступав проти переслідувань дисидентів в Радянському Союзі.

Іван Шевців тривалий час був куратором Об'єднання Українських Католицьких Організацій в Австралії. Він - дійсний член Наукового Товариства ім. Т.Г. Шевченка. Ще був фундатором-меценатом Енциклопедії України, храму св. Андрія в Сідней і св. Володимира та іконостасу в Канберрі, монастирів ЧСВВ в Сідней і в Мельборні, Національного Фонду і українського лекторату в монашому університеті в Мельбурні та ін.

Працьовитий, ревний душпастир, книголюб. Точний, обов'язковий, відданий справам Рідної Церкви і Українського Народу. Не терпів дволичності. Людей оцінював і шанував не із-за їхніх титулів чи майна, а за їх працю і відношення до Церкви й України. Подеколи був жорсткий, може й надто вимогливий до себе та інших. Із-за цього потрапляв у непорозуміння з голосливими „діячами”, з претензійними, але не відповідальними „батьками народу”, з такими виховниками та „провідниками молоді”, які байдужі до справ своєї Церкви та ролі священика в ній.

Коротше: отець Іван любив свій народ, бо йому присвятив все своє життя. Не прагнув всім догодити, але завжди був готовий до послуг, щоб іншим – своїм братам – служити і їх підтримати та задовольнити в потрібну годину.

З приходом до „церковної влади” в Австралії нового єпарха єпископа Петра Стасюка, який, одержавши готову і впорядковану своїм попередником владикою Іваном Прашком єпархію, почав її історію „від самого себе”, отець Іван Шевців у травні 1995 року відійшов зі становища пароха. Але при цьому він мав повну підставу сказати: „Досі ми робили все, що як уміли і могли, щоб зберегти католицьку віру, український обряд, культурне і національне обличчя старшого і молодшого поколінь українського люду в Австралії. Для Церкви і народу я посвятив все моє життя”.

Проте з болем в серці отець переживав всі ті витівки, які творив (і продовжує творити) новий єпарх. Як слушно зауважив єпископ Прашко, недосвідчений владика призвів церковне життя до кризи, яка поглиблюється, громада вірних поділена, Церква втрачає вірних. Єпископ Петро „не боронить справ нашої Церкви, а виглядає, що змагає до латинізації. Заводить англійську мову в богослужіннях і проповідях та навчанні релігії там, де це не конче. При створенні Об'єднання християнських церков в Австралії, владика прилучив нашу Церкву до римо-католицької і виступає як її член, а не як український владика і

представник Української Церкви. Висловлюючи думку багатьох вірних УГКЦ Австралії, єпископ Іван Прашко слушно зауважив: „Владика Петро Стасюк не має загальнолюдського „благорозумія”, здорового глузду, християнської любові ближнього. Він просто не розуміє своєї ролі єпископа, архипастиря, в особі якого наші люди хотіли б бачити князя Церкви”. При цьому навіть ходять чутки, що „владика має неписане завдання довести нашу Церкву в Австралії до приспішеної самоліквідації через асіміляцію”.

Останні роки і дні отець Іван Шевців жив у Домі пенсіонера. Поки дозволяв зір, писав, займався видавничою діяльністю. При цьому друкував не лише свої твори, а й фундував різні видання в Україні. Так, отець опікувався виданням тритомної „Української Релігієзнавчої Енциклопедії”. Він сприяв появі у світ книги „Католицизм в Україні” з десяти томної „Історії релігії в Україні”, не лише спонсоруючи її видруку, а й допомагав при її написанні консультацією щодо структури і змісту. Іван Шевців й нині є присутнім окремими своїми статтями у різних виданнях Української Асоціації релігієзнавців, Почесним Членом якої є.

Окрім видання підготовлених в Інституті філософії імені Г.С. Сковороди НАН України вибраних творів отця під назвою „Християнська Україна” (2003р.), Іваном Шевцевим в останні роки видрукувано книгу-хроніку „Парафія св. Андрія в Сідней” (1999), біографічні збірки „З Богом та Україною в серці” (2001) та «Україна-Рим-Лондон-Брадфорд-Сідней. Причинки до історії УГКЦ в діаспорі тих часів» (2009). У працях отця Івана чітко визначені особливості християнської духовності українців, важливість прийняття Україною-Руссю християнства й роль його в історії та житті українського народу, розглянуті питання співвідношення Церкви і культури, Церкви і суспільства, з’ясована роль священничого і мирянського руху в житті Церкви. В книзі „Релігія і Церква в історії української діаспори” десяти томного видання „Історія релігії в Україні” друкується підготовлений отцем розділ про історію греко-католицизму в українській Австралії.

Відтак значимість отця Івана Шевціва вимірюється не діаспорними рамками Австралії, а духовним простором всієї України, теренами поширення українського греко-католицизму у світі.

Такі люди як Іван Шевців прислані у світ Богом не для спокійного життя. Своєю життєвою звитягою вони запалюють інших. Лише завдяки їм твориться велике! Україна за все це шанує Отця. У факті її незалежності й духовному відродженні є й часточка його активної життєвої національної позиції. За сприяння розвитку науки в Україні і особисті творчі здобутки Івана Шевціва обрано Почесним співробітником Відділення релігієзнавства ІФ НАН України, за меценатство він удостоєний звання лауреата премії імені Євгена Чикаленка. До видрукуваних праць Отця, багатих фактологічним матеріалом, звертаються українські науковці. Його

богословська спадщина до послуг священників і студентів духовних навчальних закладів.

Для української громадськості Отець ніколи не був емеритом. Незважаючи на дещо підкошене здоров'я, відсторонення його нерозсудливим і недалеким владикою Петром від справ церковного життя, значну відстань Австралії від його рідної землі, Іван Шевців для нас був не **оіш**, як він підписувався, а **О І Ш** – відтак велика і значима людина. І хоч отець писав нам, що він нічого не зробив для української науки, але то далеко не так. Він зібрав і залишив для неї такий багатий емпіричний матеріал, який варто вивчати, аналізувати й коригувати на його основі ті висновки, які до цього звучали в багатьох працях з історії християнства в Україні, зокрема деяких улесливих авторів з богословських інституцій УГКЦ і клерикалізованих львів'ян. В Івані Шевціві жив гордий дух нескореного Патріарха Йосифа. Ми належно оцінювали його 85-тирічний життєвий шлях і бажали Отцю покращеного здоров'я, нових творчих вдач, щирого людського оточення. Ми чекали його, діяльного і раціонального, в Україну, раді були прийняти у себе на життя останніх років.

Дороговказним орієнтиром для Івана Шевціва впродовж всього його життя були Бог і Україна. Отця часто оцінювали як «революціонера». В боротьбі за Правду України і її Церкву він був безкомпромісним й мав мужність вказати на помилковість і антиукраїнськість суджень чи діянь навіть найвищим церковним авторитетам, в тому числі й Папі Пію XII. Отець жив Україною, працював на вибудову її незалежності і її національне відродження, жертвував на це свої заощаджені кошти, а зрештою і здоров'я.

Івану Шевціву вдалося зберегти й оприлюднити для наукового вивчення великий документальний масив з історії Української Греко-Католицької Церкви, життя українців в діаспорі. Його праці – це зразок історіографічного дослідження долі українського народу і його Церков, це своєрідний вдячний пам'ятник Ісповіднику Віри митрополиту Йосифу Сліпому.

Отець Іван – герой-борець. Він не боявся вказати Папі, що український нарід – то не «народ Росії», ректору в Римі, що українці не є якісь там «руські» чи «рутени», Римській Курії, що УГКЦ має право на свій Патріархат, а митрополит Йосиф Сліпий, побувши ув'язненим в Московських таборах, не має бути ще й «в'язнем Риму», тій же Курії, що нечесно поза спиною УГКЦ вести перемовини про її долю з Московським Патріархатом та інше. **Саме завдяки таким неспокійним українцям, яким був за свого життя Іван Шевців, ще не вмерла Україна і не вмере ніколи.** Будемо сподіватися, що не вмере українство і в діаспорі.

Незважаючи на ганебні потуги декого зробити отця емеритом, загнати його в застінки старечого дому, Іван Шевців своїми видрукованими роботами і меценатством вийшов на всеукраїнський рівень життя, в простори української історичної і релігієзнавчої науки. Йому

вдалося воскресити для знання і подальшого вжитку той пласт історії українського греко-католицизму, який інші (певне із незаявлених ними мотивів) обходять і в такий спосіб прагнуть піддати забуттю. Але забути можна те, що вже в той чи інший спосіб не відтворюється сьогодні. Шкода, але такого ще немає! Читаючи праці Івана Шевціва, ми вчимося бути українськими патріотами, вчимося мистецтву пошуку шляхів і форм утвердження українства навіть в порівняно незначних ділянках своєї життєдіяльності. Надруковане Отцем, знають, вивчають і творчо використовують українські релігієзнавці при написанні своїх монографій, підручників, дисертаційних робіт. Характерно, що вже на другий день після смерті отця в Україні вийшла у світ монографія «Релігійні процеси в перспективі їх виявів», два розділи якої – «Католицька Церква змінюється» і «Церква як берегиня українства в діаспорі» - написані ним. Шкодуємо, що в Церкві адекватно не оцінюють тих, хто так багато сил і здоров'я віддав на її збереження і зрештою відродження. Отця ховали як емерита лише Сіднейської парафії УГКЦ. А між тим його життєвий шлях в УГКЦеркві був далеко ширшим. Мав би притслати свій жаль і глава УГКЦ Святослав, який був учнем отця по Львівській семінарії. Не Петро Стасюк з усмішкою на обличчі мав його домовину супроводжувати у склеп. Він мав би з покайням на колінах стояти перед гробом Івана Шевціва, бо ж заборонивши його у священничій діяльності, в можливості вивчати архіви, писади і оприлюднювати свої думки, він тим самим спричинив з'яву отцевих хвороб.

Ці думки-міркування про вченого-богослова прийнятні і схвалені Вченою Радою Відділення релігієзнавства ІФ Національної Академії наук України 23 березня 2012 року. Українські релігієзнавці цим висловили свій глибокий сум із-за втрати свого талановитого і продуктивного колеги, висловили в такий спосіб свої співчуття рідним спочилого, всім тим, хто був з ним поруч і співпрацював з ним. Творча спадщина Івана Шевціва потребує подальшого свого опрацювання з тим, щоб і в наступному могли з'являтися у видруку праці отця.

*За Відділення релігієзнавства ІФ НАН України
та Українську Асоціацію релігієзнавців
професор Анатолій КОЛОДНИЙ*
